

YARATICI DÜŞÜNMEK: İLHAM PERİMİZ NEREDE Mİ? BİZDE SAKLI...

Yaratıcı düşünmenin yolu ilham perisinden değil, eğitim ve egzersizden geçiyor. Doğru davranışların teşvik edilmesiyle hepimiz kendimizin ilham perisi olabiliriz!

Yaratıcılık kelimesi sadece doğuştan getirdiğimiz yeteneklerle veya ilham perimizin varlığı ile ilintili değildir. Yaratıcılığın derinleştiği ve bazı kişisel yeteneklerle kuvvetlendiği alanlar elbette vardır. Ancak yaratıcı düşünme, sadece sanat alanındaki üretimde değil yaşamın üretiminde herkes için geçerlidir.

Tıpkı sanat gibi, yaratıcı düşünme de herkes içindir. Önemli olan yaratıcı düşünmeyi harekete geçirici mekanizmaları oluşturmaktır. Yaşayan bireyler olarak beş duyu organıyla algılar, algıların içinden seçim yapar ve bunu kendi içimizde yorumlayıp tepkiler veririz. Bu durum yaratıcı düşünme ve spontan davranışın temel formülüdür.

Yaratıcı düşünme duyguda, düşüncede ve davranışta (spontan davranış) kendini gösterir.

İş önce algıda başlar. Algımızın gelişimi kendimizi geliştirmekle paraleldir ve deneyimlemekle mümkündür. Çocukluktan itibaren denemek yaşamının ve öğrenmenin bir parçasıdır. Çocukluk yaşantılarımızla birlikte bugüne değin taşınan çocuk benliğimizin kayıtları, bugünü algılamamızda iyi bir arşiv oluşturur. Algıladıklarımızı nasıl işleyeceğimiz ise düşünme, analiz etme, yorumlama ve öğrenme yetelerimize bağlıdır. Elde ettiğimiz malzemeyi sunma veya

yansıtma biçimimiz ürünü ortaya çıkarır. Ya da yaşantımıza, yaptığımız işe veya ötekine katkı sunar.

Yaratıcı düşünme ve spontan davranış sadece yeni bir üretim değil, varolanı değiştirme veya ona yeni bir katkı getirmektir. Kusursuz değil, otantiktir (kişiseldir). Kişiyi, bazen de bir grubu yansıtır. Yaratıcı düşünme, problem çözümünde de katkı sunar. Çünkü yaratıcı düşünmenin geliştiği bireylerde kişi ve durumlara bakış açısındaki esneklik ve çeşitlilik problem çözme yollarını niceliksel ve niteliksel olarak artırır. Yaratıcı düşünme kendin olma ve özgür olma demektir. Kişinin çevresini de zenginleştirir çünkü kişi nasıl zenginleştirebileceğinin yollarını bilir.

Çevremizdeki malzemeye getirdiğimiz yorumdur yaratıcılık!

Charlie Chaplin nasıl da filmlerinde hala bizi kendine hayran bırakır... Yaratıcı düşünme ve spontan davranışın en güzel örneklerini sergileyen Charlie Chaplin'in becerisi, çevresindeki malzemeye kendinden getirdiği yorum ve onunla ilişki biçimidir. Örneğin bir ayakkabı ipi onun yorumu ve ilişki biçimi ile bir tabak makarnaya dönüşür.

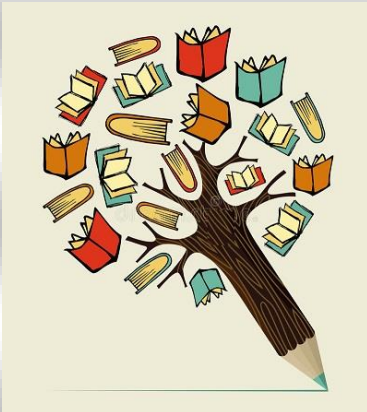
Etrafımızdaki malzemeyi (canlı ve cansız) algılamamız ve onunla ilişki biçimimiz yaratıcı düşüncede önemli bir etkidir. Evimiz, işyerimiz ve nefes aldığımız her yer... Örneğin evimizde, çoğunlukla belli bir mekanda otururuz. Ayağımız hep belli bir oturma yerine kayar. Şimdi evde sürekli oturduğunuz yeri gözünüzde canlandırmaya çalışın. Ayrıntılı bir canlandırmadan bahsediyorum. Rengi, deseni, biçimi, boyutu, salondaki yeri, diğer eşyalara olan

mesafesi, oturduğunuz yerin nereye baktığı, üzerindeki başka nesnelere... Bunlardan kaçını hatırlayabiliyorsunuz? "Bu ayrıntılar bu kadar önemli mi?" diyebilirsiniz. Önemli olan şu; zaman zaman otomatige binmiş yaşam planları içinde algılama, duyumsama ve yorumlama yeteneğini kaybediyoruz veya kazanamıyoruz.

Yaratıcı düşünme doğuştan kazanılan değil işledikçe büyüyen gelişen bir olgudur.

Sadece bize sunulan ile yetinmemektir. Farklı deneyimlere yelken açma cesaretini yakalayabilmektir. Yaşamınızın herhangi bir anında yaratıcı düşünceyi kazanmak veya

geliştirmek için her zaman fırsatınız olacaktır. Yeter ki isteyin. Öneminin ve kaynağının kendiniz olduğunu fark edin.

Yaratıcı düşünme ve spontan davranış başarılarımızı artırır, ilişkilerimizi geliştirir (empati kurmaya teşvik eder, ötekine katkı sunar) ve hayattan aldığımız tadı farklılaştırır, olumlu yönde geliştirir. Yaratıcı düşünmenin yolu ilham perisinden değil, eğitimden geçer. Farklı yöntemler ve programlarla yaratıcı düşünme ve spontan davranış yetkinliklerinizi geliştirebilir veya kazanabilirsiniz. Profesyonel iş ortamında da işinizin gerektirdiği alanlara ağırlık veren esnek eğitim programları da vardır. Seçim size ait. İhtiyaçlarınız

noktasında seçimlerinizi biçimlendirmeniz daha iyi olacaktır.

Yaratıcı düşünmeye odaklı eğitim programlarında en önemli eğitim aracı, oyundur. Çocuk gelişimine baktığımızda oyunun önemi altı çizilerek belirtilir. Oyunun felsefesi, çocuğun çevresindeki nesnelere kurduğu ilişkiye dayanır. Nesnelere kattıkları anlamlar zaman zaman bizi şaşırtır. Bu katkılarda hayal dünyasının uçsuz bucaksızlığını fark edersiniz. Öylesine zengin bir hayal gücüdür ki basit bir bez parçası ellerinde sevecen yumuşak bir kediye dönüşür. Eğitim programlarında da oyun, kişinin hayal gücünü geliştirmesine katkı sunar. Yaratıcı düşünmenin boyutlarından biri de hayal gücünün zenginliğidir. Bu zenginliği kişinin kendi gerçeğine aktarabilmesi kişiyi şizofren değil spontan yapacaktır. Burada realiteyi yıkmak yerine farklı yorum, değişim veya alternatif getirmeyi ifade ediyorum. Bu bakış açısını sunmak ve satmak önemlidir.

Diyebilirsiniz ki reklam filmi hazırlarken kolay da masa başı işinde bunu yapmak imkansız. Yaratıcı düşünme eğitim programları çerçevesinde verilmeye çalışılan da budur. Öncelikle yaratıcı düşünmenin spontan davranışa yönelebileceği uygulama alanlarınızı bulmanızda yararlı olacaktır. Dosyalama işi yaparken belki içerikte, belki boyutlarda, belki sıralamada, belki de renginde yapacağınız kendinize özgü stiller

olabilecektir. En azından işinizdeki monotonluğu aşmanızda size yardımcı olabilecek ek katkıları keşfedebilirsiniz. Hangi alanlarda yaşayabileceğiniz zenginlikler sizin yaratıcı düşünme gücünüzü geliştirebilir? Bu listeyi yaşam şartlarınız, istekleriniz, hoşlandıklarınız veya kendi kapasitenize göre oluşturabilirsiniz.

Bireyselliğin tarihine baktığımızda bugün neden yaratıcı düşünme ve spontan davranabilme eğitimlerine ihtiyacımız oluyor. Aslında bu ihtiyaçtan söz etmek yerine eğitimin temel prensibinden söz ediyor olmalıydık. Fakat çocukluktan itibaren kültür ve eğitim sistemimiz yaratıcı düşünme odaklı olmadığı için bugün bu tip ihtiyaçlarımızın farkına vardığımızda özellikle yaratıcı düşünmeyi geliştirmeye yönelik eğitimlere odaklanıyoruz.

Yaratıcı düşünmenin gelişimini engelleyici durumlara da göz atmamız gerekecek. Deneyime olanak vermeyen, farklılıklara tahammülsüz, güvensiz, dogmatik, bağımsız öğrenebilmeye imkan tanımayan ve bilgiye ulaşımın zor olduğu bir yaşam veya eğitim kültürü, yaratıcı düşünmeyi geliştirmede olumsuz etkenlerdir.

Eğitim yaratıcılığı nasıl geliştiriyor?

Yaratıcı dűřünmeyi geliştirmeye odaklı eğitim programları öncelikle yaratıcı dűřünmeyi geliştiren yolları gösterir. Bu tip eğitim programlarının genel aşamaları şunlardır:

- **Gözlem yeteneğini geliştirme:** Algı zenginliğini geliştiren gözleme dayalı alıştırmalar.
- **Bilgiyi yönetme:** İhtiyaç duyulan bilgiyi belirlemede kullanılacak yöntemler ve nasıl kullanılacağı gösterilir.
- **Empati ve sezgi gücünü geliştirme:** Sağlıklı ilişki tanımı. Özellikle duygusal zeka ağırlıklı alışmalar.
- **Problem zme metotları:** Yaratıcılığın özünde, bir problemin farkına varılarak tanımlanması, olası zm yollarının araştırılması ve sınanması, belli bir zme ulaşması bulunmaktadır.
- **Yaratıcı drama alışmaları:** En can alıcı nokta. Yaratıcı dűřünmeyi kullanmaya ve geliştirmeye yönelik öğrenilen doneleri nasıl kullanacağını deneyimleyecek fırsatlar yaratılır. Sanal bir ortamda realiteye yansıtılacak kişisel deneyim olanaklarının sağlandığı bir aşamadır.

Eğitim dışında yapılabilecek farklı aktiviteler de mevcut :

Tiyatro,sinema,müzik,sergi,seminer gibi farklı faaliyetlerin izleyicisi olmak, herhangi bir faaliyet alanında aktif yer almak, bir kursa katılmak, bir faaliyet grubu (trekking grubu, fotoğraf grubu gibi) oluşturmak, iş veya özel yaşamda proje grupları oluşturmak (Belli bir hedefi olan ve hedefe ulaştırıcı amaçların belirlenmiş olduğu projelere aktif katılım, öğrendiklerinizi deneme ve yeni yöntemler öğrenme fırsatı yaratacaktır. Geliştirmeniz gereken yönlerinizi teşhiste de etkin rol oynayacaktır. Size cesaret verecektir.), okumak (farklı deneyimlere en iyi ulaşma yöntemidir), seyahat (farklı insanlarla tanışmak ve farklı ilişki biçimleri deneyimlemektir) bunlardan birkaçıdır.

Yaratıcı düşünme; yazımın başında da belirttiğim gibi ilham perisine değil çabaya, keşfetmeye ve öğrenmeye dayalı gelişir. Yaratıcı düşünme yolunda alacağınız yol hangi alanlarda daha etkin kullanabileceğinizi gösterecektir. Her zaman öğrenme yolculuğunda sorunlar, aksilikler ve yolunda gitmeyen durumlar ve hatalar olacaktır. Her bir hataya deneyim gözüyle bakabilmek önemlidir. Hayal kırıklığına kapılmamak bizi ileri götürür. Her deneyimden önce hata yapma iznini başkalarının bize tanimasından ziyade kendimize bu izni vermemiz gelişimin önemli etkenlerinden biridir.

Bireyden başlayan farkındalık süreci, daha sonra kurumların ve sonuç olarak da toplumun kendini yeterince ifade etmesi ve farkındalığının değişmesine neden olabilir. Bu durumda çatışmaların çözümü ve toplumun yenilenmesinde etken olur. Bu da bireyden başlayarak yaratıcı düşünme için kùltürlerde ve eğitimde bireylere olanaklar sağlamak ile mümkündür.

Kendini ifade etme becerisi; günümüzde önce birey, sonra kurum ve en sonra da toplum için vazgeçilemez bir özelliktir. Bunun eksik kaldığı toplumlar bugün kendini yeniden yapılandırılmayan her zaman diğer topluluk ve ülkelerin pragmatik çözümleri içinde hareketsiz ve bağımlı yaşamaya mahkum olur. Aynı durum bireysel boyutta da geçerlidir. Domino taşlarının hareketi gibi bir taşın hareketi tüm taşların sırasıyla yıkılmasına yol açtığı

gibi bireylerden topluma hatta dünyaya bir asalak veya kendi kökleri ile beslenme olanaklarını oluşturabilen bir ağaç gibi olmak. Büyüyen, gelişen bir ağaç olma yolunda becerilerinizi geliştirmek için en önemli etkenlerden biri yaratıcı düşünmedir.

Aylin ÇEVİK
Danışman Psikolog & Eğitim Uzmanı
Öğretim Görevlisi